Kulturel udveksling – hvad er det?

Vi hører tit begreberne *kulturel udveksling* og *kulturelt samarbejde* omtalt i medierne. EU har mange sådanne projekter. De er i en eller anden grad økonomisk støttet. Men hvorledes laver man et kulturelt samarbejde?
Et af EU-projekterne handler om *livslang læring,* og er placeret under EU-programmet Grundtvig. Projektet hedder *Attic,* med underoverskriften *local goes global*. Det er dannet af ordene Arts, Traditions, Trainings, Inheritance og Culture.
Jeg var selv en af deltagerne på det møde, der foregik i Grækenland og fik her en utrolig spændende oplevelse, som rigeligt var værd at bruge sine opsparede feriedage på. Attic så dagens lys på et EU-seminar i 2007 i Bulgarien, hvor en gruppe mennesker fandt sammen under overskriften *kulturelt samarbejde og udveksling med henblik på at skabe internationale netværk*. De deltagende lande endte med at være Letland, Bulgarien, Galicien (i Spanien), Grækenland og Danmark. Det blev en øjenåbner at se, hvordan vi kunne arbejde sammen.
Hvert land har sit specielle kulturelle udtryk med i gruppen: storytelling/historiefortælling, sang, folkedans, gamle lege og husflid. Gennem disse færdigheder forsøger landene sammen at skabe en kulturel udveksling og et netværk. Projektet er halvvejs gennem forløbet, men der er allerede mange oplevelser at reflektere over.

Hvilken kulturel udtryksmåde, de enkelte lande har valgt, er måske en tilfældighed, men ved nærmere eftertanke synes det at være netop dét kulturelle udtryk, som gennem historien har haft en særlig betydning for dette lands kultur.

I Letland er det sangen, fællessangen, som de samles om og byder ind i fællesskabet med. Gennem mange hundrede år med tysk eller russisk diktatur, har det været i fællessangen, de baltiske folk har samlet sig og således bekræftet deres fælles egenartede identitet. Den voldsomme fremmede undertrykkelse levnede ikke balterne mulighed for samme nationale dyrkelse, som fandt sted i Europa i 1800-tallet. Mulighederne i Estland, Letland, og Litauen indskrænkede sig til at folk samledes til national fællessang. Under det sovjetiske overherredømme efter 2. Verdenskrig udviklede fællessangen sig til sangfestivaler hvor adskillige tusinde mennesker deltog. Den lange tradition, den lange smerte kan høres, når de synger for os. Det er en helt anden oplevelse end den vi kender når danskere synger fællessang.

Bulgarerne danser folkedanse. De holder folklore-festivaler, klædt i gamle dragter, i sko hvis design er hundreder af år gamle. Den gamle sko er nu et nationalt symbol, der i alle størrelser kan købes i souvenirbutikkerne. Glæden og fællesskabet, kontakten til fortiden og den lokale kultur oplever de i folkedansen ved sådanne arrangementer. Bulgarerne synger ligesom letterne, og også i deres fællessang hører vi århundreders tålmodighed over for menneskelig lidelse.

Galicerne er et folk, der har været under spansk overherredømme siden de, som fremmed befolkningsgruppe i 1200-tallet, slog sig ned på den iberiske halvøs nordvestlige hjørne, men deres eget sprog og egen kultur har overlevet. I dag har de særligt fokus på sammenholdet på tværs af generationerne. Ved at lege de gamle lege mødes børn, forældre og bedsteforældre. Gamle lege indsamles, registreres, systematiseres og fotograferes, der laves rekvisitter efter gamle anvisninger, og der udgives bøger om de gamle lege. I spansk målestok er galicerne et lille folk, der er i fare for at blive opslugt i den spanske kultur. Gennem legen videregives og bevares den galiciske kultur fra forældre til børn. Når galicerne leger med letterne, grækerne, bulgarerne og danskerne opstår der ligeledes et livsbekræftende fællesskab på trods af sprogbarrierer.

For grækerne er Oldtidens græske storhedstid stadig nærværende. De græske myter og spil lever og udvikler sig i nutidens fortælling/storytelling. I Athen findes et akademi, hvor der undervises i fortællingen af den universelle historie. Arketypiske historier der indeholder universelle begreber som liv og død, trofasthed og svig, smukt og hæsligt. De arbejder med gamle græske forfattere, H. C. Andersen, vandrerhistorier m.m. Undervisningen omfatter selve indholdet i fortællingen såvel som den verbale måde at fortælle historien på, med kulisser og effekter. I Danmark svarer det til, *historiefortælleres* optræden. På trods af sprogbarrierer, kan vi gå ind i de græske historiefortælleres univers og få en oplevelse, der har en essens af deres oldtids storhed.

Den danske gruppe laver husflid, det vil sige forarbejder alle mulige materialer: uld, træ, jern, pil, sølv, horn og så videre. Det arbejde, som engang var en forudsætning for livet i danske husholdninger, gav tøj på kroppen, kurve til opbevaring, spiseredskaber m.m. blev i lange vinteraftner, hvor der var god tid, tilvirket på smukkeste måde. Erfaringer blev samlet og udviklet i husflidsforeninger. Danmark blev kendt for sit kunsthåndværk, og i dag er design noget, danskerne er stolte af, og noget der tjenes rigtig mange penge på. Da Dansk Husflids landssekretariat i

Kerteminde var vært for et møde i Attic, indrettede de workshops, hvor deltagerne fra de øvrige lande prøvede egne evner af med forskellige materialer. De så, hvorledes de gamle håndværk kan indgå i tidens design.

Grækenland har således valgt fortællingen, Bulgarien dansen, Galicien legen, Letland fællessangen og Danmark husflid/kunsthåndværket. Alle kan siges at have valgt et kulturelt udtryk, som har en særlig national værdi, noget der rækker tilbage i historien, en slags kulturel essens.

De fem lande skal hver afholde et møde eller en festival med deltagere fra de øvrige lande. Foreløbig har der været to møder ét i Danmark og ét i Grækenland. I Danmark har vi en lang tradition for at arrangere fælles oplevelser for grupper af mennesker med forskellig baggrund, så det blev et tæt og intenst forløb. Dansk Husflids landssekretariat i Kerteminde, som er det danske sekretariat for Attic, havde arrangeret fælles samvær i forskellige former, workshops med husflid, udflugter, optræden og leg.

I Grækenland var det op til den enkelte at deltage i fællesskabet. Arrangementet var bygget op omkring en festival om storytelling/historiefortælling på øen Kea. Som publikum kom vi rundt i spændende omgivelser: musikledsaget fortælling i strandkanten med baggrund i overgangen fra solnedgang til mørk stjernehimmel, under høj sol i et kloster på toppen af et bjerg, i skæret af stearinlys i en nedlagt minegang, ved fællesspisning for 200 mennesker på en lille bitte kirkeplads på toppen af et bjerg med udsigt til fuldmånens spejlen i havet. Spændende egenartede oplevelser.

Ved hjælp af vores egenartede kulturelle udtryk: sang, fortælling, dans, leg og husflid mødes vi, det er det synlige udtryk for den kulturelle udveksling, men kulturudveksling er ikke bare, det vi gør eller siger, det er også den kulturelle og geografiske kontekst, det foregår i, måden det arrangeres på og den lokale kontakt, det indgår i. For eksempel at danskerne i vinterkulde har planlagt og forberedt et tætpakket program, hvor alle deltager, eller at grækerne i sommersol tilbyder oplevelser hvor man *ser på,* hvis man har lyst, samles på stranden og svømmer, hvis man har lyst. Hvor en del af arrangementet er at smage alle de traditionelle græske retter.
Men det er også de fortrolige snakke i sene timer, når en bulgarsk fader og en dansk mor opdager, at de kan mødes i fælles bekymringer over en teenagedatter. Når man får aha-oplevelser i grinene over de gamle lege, når danskerne forgæves forsøger at samle alle til at holde møde og diskutere, når

bulgarerne overvælder os med souvenirs, eller når grækerne formår at få berømte kunstnere til at tegne plakater, designe t-shirts og meget andet brandings-materiale i international høj kvalitet.

Attic-projektet udvikler sig på mange niveauer. Fra den enkelte deltagers personlige univers til en hjemmeside, der skal skabe et internationalt netværk omkring de kulturelle udtryk. Under overskriften *local goes global* hostes siden hos den bulgarske gruppe og kan ses på adressen http://attic.tryavna.biz/. Siden er under stadig opbygning og udbygning, men skulle gerne få sin form i løbet af sommeren, forhåbentlig til glæde for mange, der her kan finde oplysninger om udøvende kulturarbejdere i EU, mulighed for kontakt og ophold i andre lande.

Den 23. april mødes vi igen. Galicien er vært ved en festival for kunsthåndværk.